

Ungas syn på inkluderande undervisning

Hearing i Europaparlamentet
Bryssel, november 2011

Ungas syn på inkluderande undervisning

**Hearing i Europaparlamentet
Bryssel, november 2011**

European Agency for Development in Special Needs Education är en oberoende och självstyrande organisation som får stöd av dess medlemsländer och de europeiska institutionerna (kommissionen och parlamentet).

De synpunkter som uttrycks av enskilda individer i detta dokument representerar inte nödvändigtvis Agencys, dess medlemsländers eller kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen kan inte hållas ansvarig för hur uppgifterna i detta dokument används.

Redaktör: Victoria Soriano, European Agency for Development in Special Needs Education

Utdrag ur dokumentet tillåts under förutsättning att källan är tydligt angiven. Den här rapporten ska refereras till enligt följande: European Agency for Development in Special Needs Education (2012) *Ungas syn på inkluderande undervisning*, Odense, Danmark: European Agency for Development in Special Needs Education

Rapporten i sin helhet finns att tillgå i elektroniskt format på 22 olika språk i syfte att öka innehållets tillgänglighet. Elektroniska versioner av rapporten återfinns på Agencys webbplats: www.european-agency.org

ISBN: 978-87-7110-407-3 (SE, PDF)

ISBN: 978-87-7110-385-4 (SE, tryckt format), Bestnr: 00604 (SE, SPSM)

© **European Agency for Development in Special Needs Education 2012**

Sekretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Danmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brysselkontoret
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Bryssel Belgien
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Detta dokument har framtagits med stöd av DG Education and Culture, Europa-kommissionen: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

INNEHÅLL

FÖRORD	5
INLEDNING	7
INLÄGG FRÅN DE UNGA DELEGATERNA	11
Vad betyder inkluderande undervisning för dig?	11
Kan du beskriva hur inkluderande undervisning uppnås eller borde uppnås på en praktisk nivå i din skola?	14
Vilka är de största vinsterna och utmaningarna som inkluderande undervisning medför eller kan medföra i din utbildning?	21
Kommentarer och förslag	28
TILLBAKABLICK OCH FRAMÅTBlick	31
UNGA DELEGATER VID EUROPAPARLAMENTETS HEARING 2011	34

FÖRORD

I november 2011 hade European Agency for Development in Special Needs Education återigen det stora nöjet och äran att anordna en europeisk hearing. Den hölls i Europaparlamentet i Bryssel med ungdomar – med eller utan behov av särskilt stöd och/eller funktionsnedsättningar – som går på grundskolans högstadium eller gymnasieskolans teoretiska eller yrkeförberedande program. Man diskuterade vad inkluderande undervisning betyder för dem.

Det här var den tredje hearingen som anordnades av Agency. Den första, "European hearing for young people with special educational needs", hölls i Europaparlamentet i Bryssel 2003 och delegationer från 23 länder deltog. Den fick stöd av ländernas utbildningsdepartement och Europakommissionen och betraktades som en betydelsefull sammankomst inom ramen för "Europeiska handikappåret 2003". Den andra hearingen, "Ungas röster – Att möta mångfald i utbildning", hölls i Lissabon 2007 inom ramen för Portugals EU-ordförandeskap. Delegationer från 29 länder deltog.

Vid planeringen av 2011 års hearing bidrog samtliga av Agencys medlemsländer och representerades av 88 ungdomar från 31 delegationer.

Målet med hearingen var att anordnare och inbjudna gäster skulle få ta del av ungdomarnas synpunkter och få inblick i respektive lands utveckling när det gäller inkluderande undervisning sedan parlamentshearingen 2007.

Samtliga elever fick chansen att belysa viktiga frågeställningar beträffande införandet av inkluderande undervisning och dess möjligheter och utmaningar utifrån personliga erfarenheter. Den inkluderande undervisningens betydelse nämndes återkommande i diskussionerna och är uppenbarligen ett vanligt diskussionsämne när ungdomar talar om sin utbildning.

Vi vill tacka samtliga medlemsländer för deras värdefulla stöd inför, under och efter hearingen. Vi vill också tacka de officiella tjänstemän som dels deltog aktivt vid de inledande och avslutande sammankomsterna och dels fungerade som moderatorer vid ungdomarnas slutdiskussion; Milan Zver, Europaparlamentsledamot; Harald Hartung och Ana Magraner från Europakommissionen; Jerzy Barski, talesman för polska EU-ordförandeskapet; Emilia Wojdyła,

representant för utbildningsdepartementet i Polen; Aleksandra Posorac från Världsbanken och Kari Brustad från Norges utbildningsdepartement.

Framför allt vill vi tacka de 88 unga delegaterna, liksom deras familjer, medföljande personer, lärare och stödpersonal. Utan dem hade denna betydelsefulla sammankomst aldrig blivit möjlig och vi ska arbeta för att säkerställa att deras synpunkter inte faller i glömska.

Per Ch. Gunnvall
Ordförande

Cor J.W. Meijer
Direktör

INLEDNING

Den 7 november 2011 gav 88 ungdomar från 31 delegationer¹ sin syn på inkluderande undervisning i Europaparlamentet. Det var tredje gången European Agency for Development in Special Needs Education (Agency) anordnade en sådan här hearing på Europainivå.

Målet med hearingen var att återigen till fullo engagera ungdomar mellan 14 och 19 år i diskussioner om inkluderande undervisning. Samtliga av Agencys medlemsländer inbjöds att nominera upp till två ungdomar i behov av särskilt stöd och/eller funktionsnedsättningar och en delegat utan sådana behov. Dessa skulle studera på grundskolans högstadium eller gymnasieskolans teoretiska eller yrkesförberedande program. Det ska framhållas att de nominerade delegaterna representerade ett vitt spektrum av olika behov, men de flesta av dem kom från vanliga skolor och de deltog i hearingen tillsammans med sina klasskamrater.

Hearingen syftade till att ge unga européer möjligheten att göra sina röster hörda. De fick tillfälle att berätta vad de tyckte om sin utbildning, redogöra för sina behov och sina förhoppningar om framtiden. Hearingen gav också ungdomarna en möjlighet utbyta personliga erfarenheter och diskutera vad inkluderande undervisning innebär för dem i vardagen.

Precis som vid 2007 års hearing fick de unga deltagarna några förberedande frågor som de skulle reflektera över och diskutera på sina respektive utbildningsplatser. Söndagen den 6 november ingick ungdomarna i sju arbetsgrupper som diskuterade dessa frågor. Man bidrog med kommentarer och förslag och förberedde en kort sammanfattning av diskussionerna som skulle presenteras för Europaparlamentet dagen därpå.

De frågor som diskuterades var:

- Vad betyder inkluderande undervisning för dig?

¹ Belgien (franska och flamländska gemenskaper), Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Slovenien, Spanien, Storbritannien (England, Nordirland, Skottland och Wales), Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike

- Kan du beskriva hur man uppnår eller bör uppnå inkluderande undervisning på en praktisk nivå i din skola? Till exempel: hur läggs lektionerna upp, vilka program finns, vilken typ av stöd kan man få, osv.
- Vad anser du vara de största vinsterna och utmaningarna som inkluderande undervisning medför eller borde medföra i din utbildning?
- Har du några andra kommentarer?

En sammanfattning av de unga delegaternas diskussioner presenterades i Europaparlamentet och resultaten av diskussionerna ligger till grund för den här rapporten.

På de följande sidorna redogörs i detalj för de allmänna idéer och ämnen som de unga delegaterna var överens om. Mognaden och djupet i deras diskussioner är mycket tydlig; man behöver inte "tolka" vad de sa, utan bara ta del av deras kommentarer och förslag. Varje grupps idéer och förslag presenteras i huvudsak utan att ange delegaternas utbildningsnivå (grundskolans högstadium eller gymnasieskolans teoretiska eller yrkesförberedande program), eller om de eventuellt har behov av särskilt stöd. Inläggen är istället indelade i förhållande till svaren på de fyra frågorna ovan: vad inkluderande undervisning är: hur den genomförs i praktiken, möjligheter och utmaningar samt ytterligare kommentarer. Så långt det har varit möjligt återges ungdomarnas egna ord och uttryck; ytterst sparsam redigering har gjorts av de yttranden som de gemensamt kom fram till.

Ett antal centrala frågeställningar och teman löpte genom arbetsgruppernas diskussioner. Bland annat:

- Rätten till kvalitetssäkrad utbildning och likvärdiga utbildningsmöjligheter
- Att bekämpa diskriminering
- Att få nödvändigt stöd
- Att undanröja fysiska, sociala och pedagogiska hinder
- Gemensamma fördelar som inkluderande undervisning kan erbjuda alla elever.

Utöver de förberedande frågorna ombads varje lands delegation att göra en poster som skulle illustrera hur man ser på inkluderande

undervisning på respektive utbildningsplats. Delegationerna använde många olika tekniker när de gjorde dessa postrar – visuella, taktila och auditiva. Posterna sattes upp utanför Europaparlamentets mötessal under hearingen och finns nu tillgängliga i publikationen "Poster Collection", tillsammans med korta beskrivningar och ytterligare information om ungdomarna och deras skolor.

All information om 2011 års hearing finns att tillgå på Agencys webbplats: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011>

INLÄGG FRÅN DE UNGA DELEGATERNA

Vad betyder inkluderande undervisning för dig?

De unga delegaterna diskuterade rättigheter – rätten till kvalitetssäkrad undervisning, rätten att välja och rätten till jämlikhet och respekt. De uttryckte att inkluderande undervisning inte enbart handlar om att vara tillsammans på en gemensam plats, utan det handlar också om att ha vänner och goda relationer med sina kamrater.

De förde fram synpunkten att inkluderande undervisning ger fördelar för alla: det ger möjligheter att lära och att dela erfarenheter. De betonade den betydelsefulla roll som lärare och andra pedagoger spelar och lyfte fram att inkluderande undervisning är första steget mot att bli en fullvärdig samhällsmedborgare.

Här följer några av ungdomarnas inlägg:

Alla har samma rätt till utbildning. Det är en mänsklig rättighet att få studera och att ha tillgång till undervisning som håller hög kvalitet. Elever i svårigheter behöver vägledning och hjälp. Hela samhället ska vara inkluderande: familj, skola, osv. Man ska ha rätt till stöd om man är annorlunda, oavsett hur annorlunda man är. (Dagur)

Inkluderande undervisning innebär att man är och lär sig tillsammans med alla. Vi är alla jämlika och vi är olika. Vi har rätt att välja vad vi vill göra – ämnen och hur de lärs ut. (James) Inkluderande undervisning innebär att man kan välja utbildning. (John, Nana-Marie)

Inkluderande undervisning innebär att alla människor går i samma skola och i samma klass. (Fé, Josette, Kanivar) Det innebär att ha lektioner i en vanlig skola, att ha vänner och inte bara att lära sig tillsammans. Alla deltar i samtliga aktiviteter. Men det handlar också om speciella avdelningar i vanliga skolor, om att ha möjlighet att gå på vissa lektioner i mindre grupper med andra elever med liknande funktionsnedsättningar. (Michalis, Andreani, Maria)

Inkluderande undervisning bör gälla alla barn. Vanliga skolor bör ligga i närheten av deras hem. Det gör att de kan träffa människor i grannskapet. (Wacław)

Inkluderande undervisning handlar om att tillhöra en "vanlig" klass och att vara "normal". Alla inkluderas. Det handlar om att unga människor med funktionsnedsättningar känner sig välkomna i klassen och att eleverna som inte har behov av särskilt stöd är respektfulla. I en "vanlig klass", om elever har behov av till exempel en teckenspråkstolk, så ska skolan ordna det. Tanken är att alla ska kunna vara delaktiga. (Lise)

Det handlar inte bara om att gå i en vanlig skola, utan också om att vara delaktig i samhället. Alla med funktionsnedsättning har rätt att gå i en vanlig skola om de vill det och klarar av det. Och man måste ge dem möjligheten om de inte klarar det. (Jere) Det handlar om rätten att bli inkluderad, med valmöjligheter men alltid om att inkluderas i samhället. (Fabian, Pedro, Diogo, Josette)

Inkludering innebär större respekt, kontakter, nya vänner och ny information – på livets alla områden. (Rolands)

Inkluderande undervisning är en bred ansats: det handlar inte bara om bra betyg. Det handlar om goda sociala kontakter och relationer. Skolan handlar om mer än att bara lära sig från böcker – det handlar om sociala relationer. Inkluderande undervisning gäller inte bara skolan, det gäller också samhället i stort. (Bethany, Gemma, Sophie)

Det handlar om att lära sig att leva tillsammans och att respektera alla med eller utan funktionsnedsättningar. Oavsett ras, kön eller särskilda behov, hjälps alla åt och stöttar varandra. För mig är det viktigt med ett solidariskt samhälle. (Maria) Det är viktigt att vi alla respekterar varandra, även om vi har särskilda behov eller kommer från en annan kultur eller religion. (Francesco) Det handlar om elever som lär sig om särskilda behov, framför allt sådana man inte kan se. (Mathias) Inkluderande undervisning handlar inte bara om funktionsnedsättningar eller funktionsstörningar, utan också om olika kulturella bakgrunder osv. (Elin)

Alla i skolans värld ska behandla alla med respekt. Att acceptera och respektera varandra – det är där det börjar. Inkluderande undervisning kräver att andra elever bidrar precis som lärarna. (Barbara, Mirjam, Triin)

Utgångspunkten för inkluderande undervisning är lärarnas medvetenhet och utbildning. (Sophie och Gemma) Lärarna ska vara medvetna om allas behov och ge eleverna möjligheter att uppnå sina

mål. Vi har alla våra begåvningar – tillsammans blir vi en ännu bättre arbetsgrupp. (Klara)

Lärarna ska hjälpa alla – inkluderande undervisning kräver extra resurser som tid och pengar, men alla elever måste få den utbildning de vill ha. (Philipp) Inkluderande undervisning hjälper elever att utveckla de förmågor de har och hjälper dem med deras svårigheter. (João) Inkluderande undervisning innebär också att man får de läromedel man behöver. (Carlo, Melania)

Ofta lägger man störst vikt vid praktiska saker (som lokaler), men inkludering handlar främst om hur man tänker. Alla ska ha för vana att tänka på olika funktionsnedsättningar utan att diskriminera och särskilja. Det återstår mycket arbete för både lärare och elever att finna förmågor och möjligheter. Särskiljning på grund av funktionsnedsättning leder till större hinder. (Mei Lan)

Inkluderande undervisning bör handla om att överskrida gränser. (Wessel) Vi måste överskrida gränser i vid bemärkelse, vi måste förändra folks attityder. (Jens) Alla har rätt till en bra utbildning. Några behöver mer stöd än andra, men allas rättigheter måste tillgodoses. (Francesco)

Inkluderande undervisning handlar om att lyckas inkludera elever med funktionsnedsättningar. (Daniel)

Kan du beskriva hur inkluderande undervisning uppnås eller borde uppnås på en praktisk nivå i din skola?

De unga delegaterna beskrev vissa typiska drag på sina respektive utbildningsplatser och gav uttryck för viss oro.

Här följer några av deras inlägg:

På min skola finns särskilda program för elever med funktionsnedsättning. Det finns specialsalar där de får hjälp. Det finns assistenter, men ibland är eleverna tillsammans med alla andra i klassrummet om det är bättre för dem. Rullstolsburna elever har lättare att röra sig i klassrummet. Jag har ADHD (Attention deficit hyperactivity disorder) och jag behöver lämna klassrummet då och då. Det förstår inte de andra eleverna. (Dagur)

Jag tror att eleverna känner sig väldigt integrerade. Lärarna hjälper oss om det behövs och de andra eleverna är också väldigt hjälpsamma. (Claudia) Det hjälper oss att känna oss som alla andra. (Claudia, Chiara, Yohana) Jag går på en restaurangskola, jag är bland vänner. I min klass finns en resursperson, men han hjälper alla. Ibland blir elever avundsjuka, men det är väldigt sällsynt. (Chiara) Ibland får elever med funktionsnedsättning lämna klassrummet, om det behövs. (Yohana)

Inkludering börjar i förskolan. Det pågår fortlöpande diskussioner med alla (lärare, föräldrar och elever): Är situationen bra som den är? Vad behöver ni hjälp med? Så länge situationen är bra för alla får eleverna vara kvar i klassen. I början av läsåret förbereds klassen på att det kommer en elev med funktionsnedsättning. De får veta vilken funktionsnedsättning eleven har. I vår skola får folk välja var de vill vara. I vårt land finns en organisation som står för hjälpmedel och IT. Skolan kan låna hjälpmedel av organisationen och eleverna kan också ta med dem hem. När de inte behöver de här hjälpmedlen längre kan de användas av andra elever i samma skola eller i andra skolor. Det är jätteviktigt att ha tillgång till tekniska hjälpmedel. (Melania, Carlo)

Jag går i en restaurangskola. Det finns två separata avdelningar, en för elever med funktionsnedsättning och en för elever utan. Jag går i den för elever med funktionsnedsättning, men jag skulle föredra att gå med alla andra. Jag tycker att elever ska få välja att vara där det känns bäst för dem. Min skola på landsbygden är inte byggd för personer med funktionsnedsättning, rullstolsburna elever kan inte gå

där. Regeringen måste göra något åt det. Det finns inte heller tillräckligt med personal. Tidigare var det väldigt jobbigt för mig. På landsbygden skulle man vara stark och människor med funktionsnedsättning är svaga och mindre populära, men nu är det på väg att bli bättre. Skolan gör att jag känner mig starkare och modigare. Det är lättare för mig att kommunicera med andra nu. (Artūras)

Jag jobbar i restaurangbranschen. Jag går på lektioner i matlagning och servering osv. Målet är att få jobb i restaurangbranschen, men det är svårt. Personer med funktionsnedsättning behandlas ibland illa. Det är fortfarande mycket som behöver förändras. Den vanliga läroplanen kan ibland vara svår att förstå för elever med funktionsnedsättningar. Lärarna blir stressade inför nationella prov och ägnar inte elever som behöver mer hjälp tillräcklig uppmärksamhet. (Stefanos)

Jag går i en vanlig skola i en klass med nio andra elever med funktionsnedsättningar. Lärarna hjälper båda sorters elever. Ibland känner jag mig lite särbehandlad eftersom jag måste be lärarna att hjälpa de andra. Jag är bara tillsammans med de andra eleverna i skolan vid lunchen. Jag har särskild läroplan, specialscheman och går på ett specialprogram. (Audrey)

När jag skulle börja på högstadiet hade jag bara två skolor att välja på – det fanns inte tillräckligt med utbildad personal som kunde undervisa elever med funktionsnedsättningar. Jag har goda erfarenheter av två lärare – tidigare hade jag en lärare, men den nya som jag har nu förklarar mycket bättre. I skolan borde de sätta in en hiss. (Zsófia)

Jag har gått på ett specialprogram som lärarna följer i flera år. I den nya skolan går jag inte på ett specialprogram och klarar mig bra. Men lärarna är inte specialutbildade och får inte tillräckligt många timmar. På mattelektionerna är vi 28 elever med bara en lärare. Det saknas personal. I skolan finns många elever med inlärningssvårigheter. Skolan har bestämt att unga elever bara ska få yrkesförberedande undervisning (t.ex. städning) utan få möjlighet att studera teoretiska ämnen (som matte osv). Klasserna är för stora på grund av att det saknas resurser att ha fler grupper. Det finns inga hissar. (Ingre)

Man lär sig grundläggande färdigheter i skolan. Jag sattes i en klass med ett specialutformat program och upptäckte att jag inte kunde läsa barnkunskap. Jag vill läsa på samma nivå som alla andra, även

om mina betyg skulle bli lägre. I mitt land får man mycket stöd; man borde få läsa de ämnen man vill eller ta GCSE (General Certificate of Secondary Education). Men det är orättvist att inte alla får samma stöd. (Leanne)

Jag visste att jag kunde komma ifatt i olika ämnen, men var tvungen att bevisa det för lärarna som inte trodde på mig. Jag kände mig inte respekterad. Vi är alla lika, vi har alla svårigheter. Varje lärare har sin åsikt och de förklarar saker på olika sätt – det är förvirrande. (Rolands)

I min skola behövs flexiblare program som utgår från det som har betydelse för eleven. Det är viktigt att komma bort från klassrummet ett litet tag, att få korta raster och att ha ett ställe där man kan varva ner och ta det lugnt. (João)

Jag går på en vanlig högstadieskola. Jag tycker att man måste förbättra undervisningen. Det behövs mer teknologi, visuella hjälpmedel och andra examinationsformer. (Andreani)

Jag går i en specialklass. Det behövs fler elevassistenter och elever med liknande svårigheter borde gå i samma klass. Vi borde leka och idrotta och känna oss trygga och nöjda. (Michalis)

Vi går i en högstadieskola. Vi skulle vilja att det fanns lektioner på olika nivåer och fler valmöjligheter. Vi skulle vilja att elever med samma funktionsnedsättningar kunde gå på samma lektioner. (Elmo och Kanivar)

Vi går i samma vanliga högstadieskola. (Pedro och Fabian) Jag skulle vilja att det fanns fler elever med funktionsnedsättningar i skolan så att människor kunde förstå varandra bättre. (Pedro) Matsalen borde bli bättre. Jag skulle vilja lära mig mer och bättre. (Fabian)

Jag går i en vanlig högstadieskola. Skolan borde anpassa läromedlen till eleverna och lärarna borde vara bättre förberedda. (Aure)

Jag går på en vanlig högstadieskola. Jag tycker att det borde finnas elever med funktionsnedsättningar i skolorna för att man ska förstå dem bättre. Det finns inga i min skola. (Fé)

Vi går i en vanlig högstadieskola. (Sam och Charlotte)

Det är viktigt att man erbjuds stöd i undervisningen. Men lärarna är stränga och de fattar beslut över våra huvuden. En institution för stödundervisning med stora resurser har sina fördelar, men det är inte alltid bra. (Sam)

Jag går i en specialskola och det känns okej. Det behövs hissar i skolor, men det saknas ofta. (Jere)

Jag går i en gymnasieskola. Jag har underbara lärare och vet inte vad man skulle kunna förbättra. (Maria)

Vi går i en vanlig högstadieskola. Skolan ordnar med teckenspråkstolkar, hissar och ljussignaler som visar när det är rast. Det behövs mer teknologi, och lärare och elever behöver förändra sina attityder. (Diogo och Josette)

I min klass gick det en elev i behov av särskilt stöd som inte trivdes ("han lärde sig ingenting"), men jag har en annan kompis på min högstadieskola som tycker att inkluderande undervisning fungerar väldigt bra och är en nyttig erfarenhet. I min klass finns en lärare och en extra resursperson. Den senare är väldigt hjälpsam. Var och en borde veta vad som är bäst för honom eller henne. (Nika)

Jag har en assistent och det känns bra eftersom hen förstår vad jag säger. Om vi pratar om lektioner med bara elever i behov av särskilt stöd, så är det okej med mindre klasser. Jag går på en specialskola och jag trivs i den därför att lärarna förstår elever i behov av särskilt stöd. Men jag tycker att det är bättre att elever i behov av särskilt stöd går i vanliga klasser med assistenter. (Domen)

I mitt land består en normal klass av 26 elever och jag ville vara i ett vanligt klassrum. I den vanliga klassen säger eleverna till mig: "Gör inte så." Det är skönt att göra vanliga saker i den vanliga världen. Jag tycker att det känns jobbigt eftersom jag har specialapparater som gör att allt tar längre tid, men det känns bra att ha vänner som ser och kan hjälpa till. Alla elever har rätt till stöd och att få hjälp av sina lärare efter lektionerna, till exempel under lunchrasten. Läraren och eleverna i mitt klassrum vet hur de ska samarbeta med mig. Jag vet att det finns ett center som ger stöd åt lärare. (Sofie)

Man måste bestämma sig för om man vill ha inkluderande undervisning eller om den ska vara särskilt anpassad, och om man bestämmer sig för det senare är det bäst med ett litet klassrum. Jag är med i ett projekt som informerar andra om elever med

funktionsnedsättningar. Projektet bygger på elever som utbildar elever och lärare som utbildar lärare. (Laima)

Jag är glad att jag har två lärare, en av dem hjälper mig. Jag deltog i ett projekt där alla kunde titta på film och efteråt diskuterade vi svårigheter i grupp. Jag får hjälp av en assistent med mina läxor. (Wacław)

För mig känns det normalt med två lärare i min klass. (Orlando)

Det är viktigt att få hjälp av en logoped. Jag håller kontakt med mina lärare via sms eller via mejl med min logoped. Lärarna glömmmer ibland att jag behöver läsa på läpparna när min teckenspråkstolk inte är med på lektionen. De vänder ryggen åt mig när de pratar och använder svåra ord som jag inte förstår. (Méryem)

Jag går i en skola där elever i behov av särskilt stöd är inkluderade. Min skola är gjord för dem. Andra elever hjälper också varandra utan att "vara tvungna" – de bara "gör det". (Edgars)

Jag får bättre habiliteringsstöd och råd på specialcentret än i min vanliga skola, men jag undrar hur det är för elever med större svårigheter. Jag går i en specialskola eftersom den skola som ligger närmast inte var den bästa för mig. (Tuomas)

När jag är med elever som har behov som liknar mina känner jag mig normal bland mina klasskamrater. Jag går i en klass med åtta elever och alla har hörselnedsättning. (Kamilla)

Jag tyckte att jag blev mobbad av de andra eleverna i min "inkluderande" skola. Jag gillar att det i min specialskola finns ett rum med många datorer. Rummet är öppet på kvällarna för att eleverna ska kunna göra sina läxor där. (Rebeca)

Lärarna fokuserar ibland bara på det jag inte kan, inte på mina förmågor. (Pórdur)

Jag går i en vanlig skola och det finns elever med Aspergers syndrom i klassen. (Marie)

I vår skola finns både elever med synnedsättning och elever som är blinda. Vi har speciallärare. I matte finns en speciallärare som hjälper mindre grupper av elever med synnedsättning. Brailleskrift är väldigt viktigt. (Dean, Robert) Vi har engagerad skolpersonal som tillgodoser de behov som elever med funktionsnedsättningar har. (Daniel)

I mitt land har rullstolsburna särskilda assistenter och skolmiljön är anpassad med t.ex. ramper och handtag. I min skola förstår lärarna elevernas behov. Vi får hjälp så att vi hänger med. Om jag är sjuk är det inga problem att ta del av kurser och läxor. När vi har skrivningar får jag extra tid och kan ta en paus om jag behöver det. (Maria)

Jag går i en vanlig skola och får extra stöd. Jag känner mig delaktig. Jag känner mig som en vanlig elev. I mitt land finns det speciallärare i vanliga skolor som hjälper oss. (Pauline)

Jag går i en högstadieskola där det inte finns några elever med särskilda behov. (Emile)

Jag går i en vanlig skola men också i en integrerad avdelning. Jag får mycket hjälp och extratid vid skrivningar. (Honoré)

Jag fick stöd i form av färre frågor och mer tid på skrivningar. Man måste anpassa undervisningen till mina behov. (Jakub)

Jag får inget särskilt stöd i min skola. Mina klasskamrater stödjer och hjälper mig genom att ta med läxor hem till mig. Ibland förstår de mig bättre än lärarna. Jag går i en vanlig skola och i min klass är jag den enda med särskilda behov. Jag får inte den hjälp jag behöver eftersom jag går i en "vanlig" skola. (Melanie)

Jag går i en "vanlig" klass och skolan har anpassats till mina behov. Jag har hjälp av en dator, ett större skrivbord och jag får transport till och från skolan. Jag har haft stor tur med mina lärare. Men vissa lärare vill bara inte förstå. Om det inte står i läroplanen, vill de inte hjälpa till och anpassa kurserna. (Lise)

Jag skulle inte behöva gå i en specialskola, men jag hade inget val eftersom det inte fanns någon vanlig skola som var så tillgänglig att den kunde ta emot mig. (Bethany)

Den vanliga skolan gjorde mig tuffare. Den förberedde mig på det verkliga livet. Det är jätteviktigt att förbereda inkluderande undervisning ordentligt och att få tillgång till rätt läromedel. Man måste höja medvetenheten och ha medel och verktyg som förändrar människors attityd till att människor har olika behov. (Gemma)

Det är bra om människor utanför skolans värld kan företräda elever i behov av särskilt stöd. Det fanns lärare som inte ville medverka till att inkluderande undervisning skulle fungera för mig och andra. Lärare bör acceptera alla elever. Vissa elever behöver skolor som

förbereder dem för vanliga skolor. En specialskola förberedde mig för den vanliga högstadieskolan. (Wessel)

Att ha skolkamrater som hjälper mig och att få rätt stöd när man gör praktik är väldigt viktigt. (Jože)

I min skola fanns inga elever med funktionsnedsättning förrän förra året. Förändringen gjorde de andra eleverna oroliga. (Keenan)

I min klass fanns en elev med hörselnedsättning. Läraren bad oss att hjälpa henne, men det var som att sitta barnvakt. Att vara överbeskyddande hjälper inte elever med funktionsnedsättning. Det är inte naturligt. Min skola är tillgänglig för rullstolsburna och den ger stöd åt elever med syn- och/eller hörselnedsättning. Vi har seminarier där elever pratar om sina svårigheter och får mer stöd av sina kamrater. (Asgerdur)

Jag går på vanliga lektioner en gång i veckan – det är jätteviktigt. Hjälp samma lärare och klasskamrater är jätteviktiga – i mellanstadiet fanns inte det, men nu på högstadiet är jag nöjd. (Łukasz)

Vi hade en särskild avdelning som gav extrastöd, men vi hade också hjälpmedel som gjorde att vi kunde läsa på tavlan osv. En lärare för elever med synnedsättning försåg oss med utrustning. (Katrina)

Det går 38 pojkar i min specialskola så vi erbjuds färre teoretiska ämnen och fler praktiska. Klasserna är väldigt små, men en del läromedel är inte bra – t.ex. filmer utan undertexter. Det är alltid svårt när vi får nya lärare eftersom det tar tid att nå fram till ömsesidig förståelse. Skolor ska vara blandade (pojkar/flickor). (Simon)

Dataläraren i min skola har också en funktionsnedsättning – det hjälper honom att bättre förstå särskilda behov – han känner bättre till elevernas svårigheter. (Áron)

Olika funktionsnedsättningar kräver olika former av stöd. I min skola användes mikrofoner och vissa lärare undervisade i mindre klasser. Skolan var i ett plan (tillgänglig för rullstolar). Elever med synnedsättning hade också tillgång till tekniska hjälpmedel som förstoringsapparater, och elever med ADHD kunde ta pauser, osv. (Elin)

Jag skriver väldigt långsamt och behöver mer tid vid skrivningar, osv. (Philipp)

En kompis med dyslexi hade stor hjälp av en dator och mer tid. Talböcker och kamratstöd användes men inte konsekvent. (Klara)

Vilka är de största vinsterna och utmaningarna som inkluderande undervisning medför eller kan medföra i din utbildning?

De unga delegaterna gav uttryck för vad de ansåg vara de största *vinsterna* som inkluderande utbildning medför, eller kan medföra för dem. Det handlade bland annat om att vara bättre förberedd för att senare söka jobb, att bli starkare och mer oberoende, att veta vad livet handlar om, att bekämpa diskriminering och fördomar, att få fler vänner, att känna sig "normal" och att riva murar.

Här följer några av deras inlägg:

Det är lättare att få jobb om man har samma examensbevis som andra elever. Det är också lättare att bli integrerad i samhället om man går i en vanlig skola än om man går i en klass för elever med funktionsnedsättningar. (Melania, Carlo)

Skolans främsta uppgift är att förbereda unga människor för livet. Om vi arbetar och lär oss tillsammans blir framtiden vackrare. (Jonas) I specialskolor lär man sig inte att leva i det vanliga samhället. (Wacław) Det är viktigt att alla har samma examen när de slutar skolan. Det ger dem en chans att bli inkluderade i det moderna samhället. (Laima och Kamilla)

Att ha goda sociala relationer är bra, men möjligheten att få ett bra jobb är avgörande. Inkluderande undervisning erbjuder sådana möjligheter. (Jože)

Inkluderande undervisning ger elever i behov av särskilt stöd övning i att uttrycka sina behov – det behöver de kunna göra ute i samhället och på arbetsplatser. (Barbara) Erfarenhet är ibland viktigare än meriter. När vi väl har fått ordning på utbildningen kommer andra saker ute i samhället att falla på plats. (Leanne)

Det är verkligen viktigt att elever i behov av särskilt stöd inkluderas i den vanliga skolan eftersom andra elever då kan lära sig om funktionsnedsättningar. Elever med eller utan behov av särskilt stöd kan lära sig av varandra och utbyta kunskaper. (Efsthathios)

Det är viktigt att lära sig om andra människor och hur de lever; att lära av andra genom att utbyta erfarenheter. (Charlotte, Diogo, Méryem, Zineb) Det gör människor öppnare och bidrar till mindre diskriminering. (Aure) Andra kan reflektera (Pedro) och vi lär oss att acceptera människor som är olika oss. (Andreani)

Det är bra för oss – bra för dem. (Barbara) Det är viktigt att tillstå vinsterna för alla i klassen. (Sophie) Inkluderande undervisning gör att vanliga elever blir toleranter och öppnare. (Sára)

För att riva alla murar måste man ändra inställning; man ingår i ett större sammanhang. Andra ungdomar måste lära sig att förstå bättre. Vi lever i en okunnig värld. (Gemma)

Alla är inkluderande, oavsett vilka svårigheter de har. (Robert) Alla borde få en chans till inkluderande undervisning och ett bättre liv. (Tomáš)

Inkluderande undervisning hjälper alla att känna sig delaktiga i ett bra system. (Triin) Den ger en möjligheten att studera så att man slipper känslan av "att vara annorlunda". (Lucie) Alla känner sig fria. (Elmo) Den gör också att man kan övervinna sina begränsningar. (Maria)

Man gör erfarenheter som undanröjer fördomar. Inkluderande undervisning förändrar människors syn på funktionsnedsättning. (John) Den ökar tolerans och förståelse för människor med funktionsnedsättningar. (Dean)

Om alla är medvetna om olika funktionsnedsättningar och människors personliga omständigheter är det inga problem med inkluderande undervisning. Mobbning beror på olikhet – har man väl

förklarat det upphör mobbningen. Inkluderande undervisning underlättar för alla att nå sin fulla potential. (Katrina)

Inkluderande undervisning har ingenting att göra med att vara i en miljö som underlättar inläring. I själva verket borde det vara lika för alla. Elever föredrar att lära sig i mindre klasser och det borde vara så för alla. (Kamilla) I stora klasser sover elever och därför lägger ingen märke till dem. I en sådan miljö kan lärarna bara ägna två minuter åt varje elev medan alla kanske behöver tio. Genom att gå i den vanliga skolan får man möjligheten att ta reda på vad man vill och vad man klarar. (Kamilla)

Inkluderande undervisning underlättar vänskap. (Bethany) Det handlar om att ha vänner – ”ett gäng bra kompisar” – inte bara om att lära sig tillsammans utan också om att ha kul ihop. (Sam)

Det leder till förbättrad kommunikation och bättre samspel. (Markos) Det ger också bättre undervisning. Skolan måste bli elevvänligare. (Alexandra)

Inkluderande undervisning måste bli ”det normala”, men många människor måste lära sig särskilda färdigheter för att det ska hända. (Francesco)

Enkla saker som att alla tekniska anordningar är på plats – som att laptoppar tillåts – är viktiga. (Bethany) Lärarnas uppmärksamhet på enkla saker – som bullernivån i klassrummen – kan göra stor skillnad. (Mathias) Individuella lärmöjligheter som individanpassade program är bra – särskilt stöd på vissa lektioner är viktigt. (Lucie) Det är viktigt att ta hänsyn till olika lärstilar och inlärningsmetoder – till exempel visuella. (Tomáš)

Inkluderande undervisning gör att jag kan vara mer delaktig i ”vanliga” klasser. En individuell utvecklingsplan är väldigt viktig, men lärare behöver styras – elever måste ta mer initiativ. (Tomáš) Det är svårt att få rätt stöd, men det går att rätta till. (Francesco)

Det är bra att förändra klassrummens fysiska utformning för att underlätta sociala relationer. (Robert) Skolans sociala miljö är jätteviktig för att uppnå inkluderande undervisning. (Jens)

Ju mer vi blandar elever med och utan funktionsnedsättningar, desto snabbare får vi positiva attityder. Eleverna med funktionsnedsättning erbjuds inte tillräckligt med hjälpmedel – hjälpmedel som är viktiga för att göra människor mer självständiga. De kan användas till

läxstöd efter lektionerna och ge mer tid för aktiviteter utanför skolan, vilket kan ge en väldigt viktig social mening med livet. Idrott är en bra aktivitet för att ta sig in i det sociala livet. (François)

Om elever med funktionsnedsättning särskiljs blir det svårare att öka medvetenheten. Man kan undervisa i mindre grupper, men dessa bör slås ihop när det är möjligt. (Keenan) Mindre klasser underlättar för elever med hörselnedsättning eftersom det är svårt att koncentrera sig i en bullrig miljö. Jag känner mig "normal" när jag får vara tillsammans med kamrater som också har hörselnedsättning. (Elin)

Det måste finnas en balans mellan gruppstorlek och behov. Elever med funktionsnedsättning behöver kunna finna sig till rätta i större grupper, men samhället behöver också anpassas. Elever med och utan funktionsnedsättning behöver lära sig att leva tillsammans – med tillgänglighet för alla. (Mei Lan)

Inkluderande undervisning sägs ofta vara dyr, men spariver leder till att vi får betala mer för att lösa svårigheterna i slutänden. (Daniel) Även om ett land inte har stora resurser, behöver inkluderande undervisning genomföras på bästa sätt. Inkluderande undervisning är en investering. Vi måste investera i människor: människor är den enda resursen. Inkluderande undervisning gör att vi kan lägga det som har varit bakom oss – den stärker oss. (Jens)

De unga delegaterna diskuterade också de största *utmaningarna* som de anser att inkluderande undervisning står inför. Det handlade bland annat om lärares och elevers bristande förståelse för funktionsnedsättningar, om behovet att förändra värderingar och attityder i förhållande till mångfald, lärarnas begränsade kunskaper, negativa attityder, fysiskt tillgängliga lokaler och behovet av bättre anpassade läromedel och skolmiljöer.

Här följer några av ungdomarnas inlägg:

Det är väldigt svårt att integrera små barn (med funktionsnedsättning) i förskolan. (Dagur)

En del människor har bristande förståelse för olikheter i sina hemländer. Människor utan funktionsnedsättning har två sätt att förhålla sig till människor med: antingen går de bara sin väg, de varken bryr sig eller försöker, eller så ställer de frågor för att de vill förstå. Min pappa hade svårigheter när jag var yngre därför att människor inte visste vad ADHD var och pappa hade svårt att förklara det. Det är viktigt att människor känner till alla olika sorters svårigheter. I mitt hemland är svårigheten med funktionsnedsättning kulturell. Vi var vikingar och svaga människor accepterades inte av samhället. Ibland dödades de. Den kulturen är fortfarande närvarande i mitt land. (Dagur)

Inkludering stöter fortfarande på svårigheter i samhället i stort. Det kan till exempel vara farligt att gå över gatan eftersom stoppljus inte är anpassade för människor med synnedsättning. (Carlo och Melania)

Barn stämplar varandra för att de går i specialprogram. Ett problem med inkluderande undervisning har att göra med alla sociala problem. (Ingre)

Mobbning är ett problem i vanliga skolor, liksom bristande acceptans. (Leanne)

De sociala attityderna har förbättrats när det gäller inkluderande undervisning, men den har ännu inte hög prioritet. (Jonas)

Det är också en utmaning att förstå allas svårigheter. Skolor och personal borde förstå människors svårigheter och ge dem det stöd de behöver för att prestera bra. Vi borde nå en punkt där människor inte behandlas olika och inte diskrimineras, utan där det finns förståelse. (Sam, Charlotte, Jere)

Lärare och föräldrar måste veta hur man använder tekniska hjälpmedel i skolan och hemma; mer hjälpmedel behövs. (Elmo, Kanivar, Fé, Aure)

Inkluderande undervisning kan skapa nya hinder som måste övervinnas. Det kan vara lärarnas attityder, (Wessel) inlärnings- och sociala hinder, (Bethany) sociala effekter och press från föräldrar, (Triin) mobbning, (Sophie) elevens sociala bakgrund och inlärningsmöjligheter utanför skolan (Gemma) och offentliga resurser som transporter. (Francesco)

Lärarytbildningarna har väldigt stor betydelse. (Sophie) De ger inte tillräcklig eller kunskap om inkludering. Människor med särskilda behov har det svårt som det är, att ge dem mer stöd kan ibland skapa större svårigheter. (Wessel) Ibland är lärare inte intresserade av att lära sig om särskilda behov. (Méryem)

Regeringen betalar lärarna för att de ska göra sina jobb och de får betalt för att "vara lärare", men lärarna är inte intresserade av "att ta sig an andra uppgifter". De flesta bryr sig därför inte om att lära sig och sätta sig in i frågan om behov av särskilt stöd. (Laima)

Lärarna måste arbeta på ungefär samma sätt. (Elin)

Lärare kan oroa sig för att de ägnar större uppmärksamhet åt elever med funktionsnedsättningar. (Robert) I en klass med få elever med funktionsnedsättningar bör läraren inte ge för stor uppmärksamhet åt dessa elever. Lärare behöver hitta en balans i det stöd de ger till elever med och elever utan funktionsnedsättningar. (Daniel)

I mitt land hjälper folk till alltför mycket. (Kamilla)

Vi har inga särskilda stödpersoner på universitetsnivå. Vi behöver också komma till rätta med diskriminering och mobbning. En del studenter vet vad funktionsnedsättningar innebär, men ändå gör de sig lustiga på min bekostnad på grund av min ADHD-diagnos. (Maria)

Det känns alltid som om vi måste be om hjälp, det är inget som kommer automatiskt. Det tar tid innan man får den hjälp man behöver. (Pauline)

Lärare borde tala med eleverna om funktionsnedsättningar – vanliga elever kan inte själva avgöra vad de kan göra för att hjälpa till. (Áron) Kunskap om funktionsnedsättningar borde ingå läroplanen. (Katrina)

Två eller fler lärare (lärare och t.ex. resurslärare) i ett inkluderande klassrum måste arbeta som ett team. Det kräver särskilda förmågor som dessa lärare borde utbildas i. Läraren borde få hjälp av sakkunniga när det gäller hur mycket extratid elever med funktionsnedsättningar behöver. (Philipp)

Nedskärningar påverkar redan vissa stödåtgärder – personal som t.ex. arbetar som handledare blir av med jobben. Skolorna får pengar, men det är så dysfunktionellt att det innebär att ”vanliga” lärare förväntas ge stöd som de inte vet något om. (Wessel)

Olika yrkesgrupper måste samarbeta. Den nya generationens lärare är bättre utbildade för att förstå elever med funktionsnedsättning och deras lektioner är bättre – utvecklingen går åt rätt håll. Lagarna är bra, men lärare behöver mer kunskap om synnedsättning och andra funktionsnedsättningar. Det behövs fler tekniska hjälpmedel som tillförsäkrar att elever med funktionsnedsättning får tillgång till information. (François) Fysiskt tillgängliga lokaler är viktigt (hissar, automatiska dörrar, strömbrytare som går att nå osv). (Thomas) Vid skrivningar behövs mer tid. (Łukasz) Interna stödsystem behövs för att stödja elever med funktionsnedsättningar. Externt stöd kan göra att de känner sig annorlunda och isolerade. (Mei Lan) Fler e-böcker och talböcker behövs för dem med synnedsättning. (Łukasz, Áron)

De största utmaningarna är människors attityder och kunskap – det är som att leva i mörkret. (Triin) Det är verkligen en utmaning att behöva förklara sina behov för andra – det är svårt att få andra att förstå ens begränsningar. Det är jättejobbigt att behöva göra det om och om igen. Det är ofta för lite socialt umgänge mellan studenter med och utan särskilda behov. (Barbara)

Samhället har svårt att acceptera människor med vissa svårigheter, men socialt erkännande är avgörande. (Robert) Det finns en stigmatisering när det gäller funktionsnedsättning som vi bör få bort. I vårt ungdomsparlament har vi fått utbildning, till exempel i fråga om epilepsi och hur man kan hjälpa till. I vanliga skolmiljöer är elever med funktionsnedsättningar tvungna att förklara sina svårigheter om och om igen för nya lärare och skolkamrater. Det behövs fortlöpande information om hur man ligger till, liksom en lyhördhet för känslor och upplevelser. (Keenan)

Människor är inte alltid så bra på att kommunicera tydligt eller på olika sätt. (Tomáš) Skolkamrater som uppträder olämpligt är dåligt för alla. (Lucie) Småsaker kan innebära en ständig kamp. (Bethany)

Kommunikation är viktigt – vissa människor har dåliga vanor – det måste vara ”tabufritt”. Blinda personer har inte alla samma svårigheter – det är väldigt sammansatt. (Sára)

På vägen mot inkluderande undervisning bör psykologiska aspekter beaktas i större utsträckning än praktiska. Beträffande ”dolda” funktionsnedsättningar som Aspergers syndrom behöver människor påminnas – de har sina egna uppfattningar. Undervisningen behöver anpassas till behoven – mindre grupper är också till stor hjälp för elever med Aspergers syndrom. Det är svårare att få kunskap om och erfarenhet av en viss typ av funktionsnedsättning i inkluderande undervisning än i specialskolor för elever med samma funktionsnedsättningar. Inte ens lärare har alltid kunskap eller frågor om ens svårigheter. Vi är alla individer – mitt autistiska sätt att tänka samverkar med den jag är. (Daniel)

Alla uppfattar inkluderande undervisning på sitt sätt: det finns ingen allmänt vedertagen definition av inkluderande undervisning och det är en utmaning. Det behövs större medvetenhet – vi kommer inte vidare förrän alla blir medvetna om funktionsnedsättningar. (Katrina)

Kommentarer och förslag

De unga delegaterna ombads också att bidra med några generella kommentarer och förslag. Dessa var:

Det är positivt med mångfald: det är viktigt att förbereda människor från början, att arbeta med barnen för att utbilda nästa generation. (Dagur)

Elever får på inga villkor avskräckas. (Robert) Man behöver kunna tro på sig själv. (James) Det är viktigt att lärare tror på mig. (Efstathios) Lärare måste lägga större vikt vid vad elever kan istället för vad de inte kan. Människor måste se bortom funktionsnedsättningen. Jag har en hörselnedsättning – det är inte jag, bara mina öron. Jag är inte min funktionsnedsättning. Lärare behöver kunskap om funktionsnedsättningar. Vi behöver göra fler aktiviteter tillsammans – utanför skolan, fritid, idrott osv – för att ha kul. (Elin)

Det finns inte tillräckliga möjligheter att ägna tid åt frivilliga och sociala aktiviteter efter skoldagens slut. Det finns ett liv efter skolan. (Arvydas)

Vi behöver förberedas för framtiden. I skolan vet lärarna vilka elever som har funktionsnedsättningar. I den "riktiga" världen måste människor ta hänsyn till personer med särskilda behov. (Melanie) Personer med funktionsnedsättningar måste lära sig hur man uppträder i samhället. (Marie)

Lärare måste vara öppna för att förstå vad eleven vill och hur de ska ge stöd. (Nana-Marie) Man kan vara bra i vissa ämnen och dålig i andra, men det bör inte förhindra att man studerar det man vill. (Daniel)

Lärare måste underlätta så mycket som möjligt så att alla elever når så långt som möjligt. Ungdomar med funktionsnedsättning måste göras delaktiga i beslut. De står ju i skottgluggen för beslut som rör just dem. (Keenan) Alla måste vara delaktiga, oavsett om de är annorlunda eller inte – alla är som de är. (Katrina)

Vi bör se personen – inte funktionsnedsättningen – och använda alla till buds stående medel för att förbättra saker och ting. (Asgerdur)

Elever med funktionsnedsättning måste fatta egna beslut och ha likvärdiga möjligheter att vara delaktiga i frågor som rör deras utbildning – rätten till en röst i utbildningsfrågor. (Klara) Det är en rättighet att få fatta egna beslut. (Wessel)

Elever som får stöd borde vara med vid rekryteringen av ny personal. De borde vara delaktiga i generella beslut. De borde ha inspirerande

förebilder, t.ex. i form av personer med funktionsnedsättning. (Sam, Charlotte, Jere)

Vi behöver "Skolor utan hinder". Alla kan dra nytta av inkluderande undervisning, också elever utan funktionsnedsättningar. (Elmo, Kanivar, Aure, Fé) Vi behöver förändra vanliga elevers attityder gentemot elever i behov av särskilt stöd och/eller elever med funktionsnedsättning. (Emile)

Inkluderande undervisning är helt enkelt en bra idé – en ny värld har öppnat sig. (Lucie)

Slutligen fanns det ett antal synpunkter som delades av många delegater.

- I fråga om undervisning förväntar sig de unga delegaterna att lärare och "andra elever" anstränger sig för att förstå och inkludera elever med funktionsnedsättning
- Unga delegater bekräftar vikten av att minska antalet elever, eller att ha mindre klasser och att arbeta för tillgängliga lokaler och inrättningar i samhället som helhet
- Det är viktigt att få stöd utan att behöva kämpa för det
- Utbildningen av skolpersonal bör beakta individuella behov och attityder i större utsträckning
- Inkluderande undervisning varierar såväl mellan som inom olika länder.

Avslutningsvis ska kvalitén, öppenheten och djupet i de unga delegaternas diskussioner lyftas fram. Mognaden i de synpunkter som framfördes var påtaglig, liksom ungdomarnas intresse att bidra till förverkligandet av det som inkluderande undervisning verkligen handlar om: likvärdig tillgång till utbildning, kvalitetssäkrad utbildning för alla och respekt för olikhet.

De fullständiga utskriften av samtliga gruppdiskussioner finns på Agencys webbplats: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011/results-files>

TILLBAKABLICK OCH FRAMÅTBlick

I dag 2012 tycks tiden mogen för reflektion över de inlägg som de unga delegaterna har bidragit med sedan den första hearingen 2003. De tre evenemangen har totalt omfattat 238 ungdomar som ombads att ge kommentarer och förslag om inkluderande undervisning. Målet med samtliga tre hearingar var att ta del av ungdomarnas synpunkter för att bättre förstå hur inkluderande undervisning genomförs i praktiken ur slutanvändarnas perspektiv.

Ungdomarnas synpunkter på inkluderande undervisning ska inte betraktas som mindre relevanta än de som uttrycks av högutbildad personal eller akademiker. De tre hearingarna visar tydligt att ungdomar lika begripligt och kortfattat kan ge uttryck för samma slags iakttagelser som experterna på området.

I detta dokument ges ingen longitudinell analys av utvecklingen sedan 2003. Olika ungdomar nominerades till var och en av hearingarna, olika utbildningsnivåer har varit representerade och elever utan särskilda behov eller funktionsnedsättning medverkande för första gången 2011. Det vi här vill lyfta fram är likheter och skillnader i de kommentarer och farhågor som uttryckts sedan 2003, och att betona de huvudförslag som lagts fram vid samtliga hearingar.

Genom åren har ungdomarna uttryckt att de generellt sett är nöjda med sina utbildningar, oavsett om de går i vanliga eller specialskolor. Samtliga har framhållit vikten av att få kvalitetssäkrad utbildning och praktik och betonat hur det har hjälpt dem att söka jobb, att bredda och stärka deras sociala relationer och rent generellt förberett dem för det framtida livet.

Alla ungdomar har varit för inkluderande undervisning – trots ett fåtal negativa erfarenheter – och framhåvt det faktum att alla kan dra nytta av inkluderande undervisning. I synnerhet deltagarna vid 2011 års hearing var tydliga i sin beskrivning av vad inkluderande undervisning bör vara, vad den betyder för dem och vilka vinster den erbjuder alla. Ungdomar utan särskilda behov eller funktionsnedsättning kunde också klart redogöra för på vilket sätt inkluderande undervisning erbjuder berikande erfarenheter genom att den vidgar vyer och medverkar till att undanröja fördomar.

En majoritet av deltagarna kommer från vanliga skolor och de bekräftar att det finns skillnader såväl mellan som inom länder i fråga om inkluderande undervisning, och att det finns områden som behöver förbättras. Hur som helst anser de att inkluderande undervisning är en rättighet. Denna rättighet omfattar likvärdig tillgång till utbildningsmöjligheter, att få det stöd som behövs för att kunna ta till vara på dessa möjligheter och att bli behandlad med respekt.

Rätten till inkluderande undervisning innefattar också delaktighet och att själv fritt få bestämma hur och var man vidareutbildar sig. Det är faktiskt ett ämne som har genomsyrat samtliga hearingar: det vill säga ungdomarnas uttalade önskan att fullt ut få vara delaktiga i alla beslut som rör dem.

2003 års deltagare betonade detta i förhållande till att man inte beaktade att de i framtiden riskerade att bli sittande hemma utan jobb. Den här frågan togs upp på nytt 2007, då den gemensamma önskan var att leva ett så oberoende liv som möjligt. 2011 betonade delegaterna att en av de största vinsterna med inkluderande undervisning är att man får en god utbildning som bättre förbereder elever för ett liv i oberoende.

Ungdomarna menar att inkluderande undervisning förespråkar mångfald och att det inte enbart handlar om skolan, utan också om samhället i stort. Inkludering kan bara uppnås fullt ut när hindren undanröjts och attityderna förändrats. I detta avseende är det framför allt två områden ungdomarna alltjämt lyfter fram som kvarstående utmaningar – tillgänglighet och lärares attityder och kunskap.

Tillgänglighet handlar inte bara om lokalers fysiska utformning, utan också om att erhålla nödvändigt och tillgängligt tekniskt stöd och att få effektivt, lättillgängligt stöd i undervisningen.

Deltagarna kommenterade också att lärare inte alltid är medvetna om, eller inte uppmärksammar att det finns många olika behov i lärandet. Lärare har inte alltid den kunskap som krävs och de fokuserar för mycket på elevers svagheter istället för styrkor.

Dessa kommentarer till trots är ungdomarna inte negativa i förhållande till sina lärare, utan efterfrågar istället en ny sorts lärare som är väl förberedda och känner sig bekväma med att undervisa utifrån ett inkluderande arbetssätt.

I ljuset av dessa utmaningar bidrog deltagarna vid 2011 års hearing med konkreta och praktiska förslag till förbättringar som stärker inkluderande undervisning på både skol- och klassrumsnivå. De bad beslutsfattare om att tillförsäkra att alla skolor blir fysiskt tillgängliga och erbjuder adekvata resurser och stöd, vilket inkluderar tillgång till personal med kompetens som svarar mot alla elevers behov.

Man lyfte fram fördelarna med mindre klasser, individuella studieprogram och tillgång till välutrustade lokaler för vila eller särskilt stöd vid behov. Man betonade också behovet av anpassade examinationsformer (som extra tid vid skrivningar) liksom möjligheten att förlänga studierna med ett år, så att eleverna ska kunna nå målen för utbildningen utan att det behövs sättas in ytterligare stödinsatser. I det här sammanhanget betonade man att samma utbildning betyder att man ska nå samma mål.

Det råder inga tvivel om att de tre hearingarna har varit givande för de ungdomar som har deltagit – vilket också bekräftas av den respons man har fått sedan 2003. Denna förtjänst har sträckt sig bortom ungdomarna själva och nått ut till skolor, lärare och elever som har varit delaktiga i förberedande diskussioner. Det märks tydligt på resultaten av 2011 års hearing: ungdomarna och deras medföljande lärare har följt upp hearingen på olika sätt. Man har skrivit artiklar i tidskrifter och tidningar, använt sociala medier som Facebook och Twitter och lagt upp webbsidor på skolornas webbplatser.

Agency kommer att vidta åtgärder för att tillförsäkra största möjliga spridning av rapporten och bortser inte från de seriösa förslag och önskemål som de unga delegaterna uttryckte.

Tillsammans med delegaterna, deras familjer, skolpersonal och beslutsfattare kommer Agency att arbeta för att förverkliga kvalitetssäkrad utbildning utan hinder, där olikhet ses som en tillgång och förtjänar respekt, eller som de unga delegaterna själva uttryckte det: *där vi alla är olikfärgade men tillsammans kan bilda en regnbåge.*

UNGA DELEGATER VID EUROPAPARLAMENTETS HEARING 2011

Nedan följer namnen på de 88 unga delegater som deltog vid Europaparlamentets hearing 2011:

Aure AFLALO	Keenan ALEXANDER
Carlo ANDERHALDEN	Maria BARANDUN
Efstathios BEKYRAS	Méryem BELGHAZI
John BENNINGTON	Markos BOTSOS
Robert BOYLE	Elin Johanna BRANDT KORALL
Pauline BRASSEUR	Chiara BRIZZOLARI
Wessel BROEKHUIS	Maria BUGEJA
Claudia BURATTINI	Fabian CAMARA ALCAIDE
Jens CAMILLERI	Tomáš ČERNÝ
Alexandra CHRONOPOULOU	Rolands CINIS
Leanne Alice COLE	Nana-Marie DALE REICHEL
Charlotte DARBY	Yohana Angelica DEL PINTO
Honoré D'ESTIENNE D'ORVES	Samantha DRYDEN-SILLARS
Wacław DZIEĆCIOŁ	Klara Linnea Astrid ELFSTEN
Zsófia FAZEKAS	João FONSECA
Barbara GEHER	Sára GERGELY
Josette GRAÇA SILVA	Melania GROTTI
Kanivar GÜLER	Andreani HADJISTERKOTI
Sophie Bethan HANNAWAY	Asgerdur HEIMISDÓTTIR
Lucie HRDINOVÁ	Ingre IMALA
Jakub JARMUŁA	Diogo JESUS NETO
Dagur JÓHANNSSON	Þórdur JÓNSSON
Domen KAISER	Dean KELLY

Orlando KROHN	Thomas KROYER
Joži KUMPREJ	Robert LÄTT
Mei LAN NG	Marie LAURITZEN
Artūras LAURYNAS	François LE BEL
Laima LIEPINA	Fé LINDEN
Rebeca LÓPEZ RUANO	Nika LUŠNIC
Mathias MACHIELSEN	Gemma MACKINTOSH
Jere Nicholas MAHLAKAARTO	Emile MAINKA
Tuomas Kimmo Johannes MANNI	Daniel MARTIN
James MARTIN	Simon MCDOUGALL
Stefanos MELAS	Audrey MESUREUR
Sofie MONGGAARD CHRISTENSEN	Jonas NENORTAS
Michalis NICOLAOU	Melanie NIELSEN
Áron ÓCSVÁRI	Elmo PESIN
Triin PUUSEPP	Pedro ROMERO JIMÉNEZ
Zineb SAOUI	Daniel Alexander SCHOUTEN
Francesco SCICLUNA	Edgars ŠENINŠ
Łukasz ŚMIETANA	Kamilla SØLYST BJØLSETH
Bethany STALEY	Philipp STEINBERGER
Katrina THOMSON	Lise TØRLEN
Mirjam WOLFF	Arvydas ZAGARAS

SV

I november 2011 stod European Agency for Development in Special Needs Education värd för en hearing i Europaparlamentet i Bryssel. Agencys medlemsländer nominerade 88 ungdomar, både med och utan behov av särskilt stöd och/eller funktionsnedsättningar att delta. Ungdomarna studerar på grundskolans högstadium eller inom gymnasieskolans teoretiska/yrkesförberedande program. Syftet var att diskutera vad inkluderande undervisning betyder för dem.

Målet med hearingen var att både anordnare och deltagare skulle få ta del av ungdomarnas synpunkter och få inblick i vilka framsteg som gjorts i fråga om inkluderande undervisning i respektive länder sedan 2007. Alla elever kan belysa viktiga frågeställningar när det gäller hur inkludering har införts, om dess möjligheter och utmaningar, eftersom de är delaktiga i vad inkludering innebär. Med tanke på hur ofta frågan om inkludering kom upp i deras diskussioner framgick det att vikten av inkludering är ett vanligt diskussionsämne när ungdomar talar om sin utbildning.

European Agency for Development in Special Needs Education

